

כיבוד הלוי

(1) דברים פרשת ראה פרק יב פסוק יב

וּשְׂמַחְתֶּם לִפְנֵי ה' אֱלֹהֵיכֶם אַתֶּם וּבְנֵיכֶם וּבְנֹתֵיכֶם וְעַבְדֵיכֶם וְאִמְהַתֵיכֶם וְהַלְוִי אֲשֶׁר בְּשַׁעְרֵיכֶם כִּי אֵין לוֹ חֶלֶק וְנַחֲלָה אִתְּכֶם

(2) דברים פרשת ראה פרק יב פסוק יט

הַשָּׂמֶר לָךְ פֶּן־תִּעְזֹב אֶת־הַלֵּוִי כְּל־יָמֶיךָ עַל־אֲדָמְתְּךָ:

(3) דברים פרשת ראה פרק טז פסוק יא

וּשְׂמַחְתֶּם לִפְנֵי ה' אֱלֹהֵיכֶם אַתֶּם וּבְנֵיכֶם וּבְנֹתֵיכֶם וְעַבְדֵיכֶם וְאִמְהַתֵיכֶם וְהַלְוִי אֲשֶׁר בְּשַׁעְרֵיכֶם וְהַגֵּר וְהַיְתוּם וְהָאֲלֻמְנָה אֲשֶׁר בְּקִרְבְּךָ בְּמִקוֹם אֲשֶׁר יִבְחַר ה' אֱלֹהֵיכֶם לְשִׁכְן שְׁמוֹ שָׁם

(4) דברים פרשת ראה פרק טז פסוק יד

וּשְׂמַחְתֶּם בַּחֲגֵד אַתֶּם וּבְנֵיכֶם וּבְנֹתֵיכֶם וְעַבְדֵיכֶם וְאִמְהַתֵיכֶם וְהַלְוִי וְהַגֵּר וְהַיְתוּם וְהָאֲלֻמְנָה אֲשֶׁר בְּשַׁעְרֵיכֶם:

(5) רש"י דברים פרשת ראה פרק יב פסוק יט

על אדמתך - אבל בגולה אינך מוזהר עליו יותר מעניי ישראל:

(6) שפתי חכמים דברים פרשת ראה פרק יב פסוק יט אות ח

והטעם לפי שבארץ ישראל יש לישראל נחלות וללוי אין נחלות ולכך צריכים שיתנו עיניהם עליו אבל בגולה אין לישראל נחלה כמו שאין ללוי נחלה:

(7) תלמוד ירושלמי מסכת הוריות פרק ג הלכה ה

כהן קודם ללוי לוי לישראל לא הוה לוי הוא אמר רבי אבון בשעת הדוכן שנו.

(8) רמב"ם הלכות חגיגה פרק ב הלכה יד

כשיזבח אדם שלמי חגיגה ושלמי שמחה לא יהיה אוכל הוא ובניו ואשתו בלבד וידמה שיעשה מצוה גמורה, אלא חייב לשמח העניים והאמללים שנאמר והלוי והגר והיתום והאלמנה, מאכיל הכל ומשקן כפי עשרו, ומי שאכל זבחי ו לא שמח אלו עמו עליו נאמר זבחייהם כלחם אונים להם כל אוכליו יטמאו כי לחמם לנפשם, ומצוה בלוי יותר מן הכל לפי שאין לו לא חלק ולא נחלה ואין לו מתנות בבשר לפיכך צריך לזמן לויים על שלחנו ולשמחם או יתן להם מתנות בשר עם מעשר שלהם כדי שימצאו בו צרכיהם, וכל העוזב את הלוי מלשמחו ושוהה ממנו מעשרותיו ברגלים עובר בלא תעשה שנאמר השמר לך פן תעזוב את הלוי.

(9) ספר החינוך פרשת ראה מצוה תנ

שהוזהרנו שלא לעזוב הלויים ולא נתרשל מהשלים להם חוקם, כלומר שלא נשהה להם מעשרותם, וכל שכן ברגלים שאנו מוזהרין עליהן ביותר כדי לשמחן במועד, ועל זה נאמר [דברים י"ב, י"ט], השמר לך פן תעזוב את הלוי כל ימך על אדמתך.

ונוהגת מצוה זו בזמן שישראל שרויין על אדמתן.

(10) מנחת חינוך פרשת ראה מצוה תנ אות ב

ומבואר בספרי על אדמתך ולא בגולה וכן מביא רש"י בפירושו על התורה דבגולה אינו מצווה עליו יותר מעני ישראל וכן כ' הרהמ"ח ונוהגת וכו' בזמן שישראל שרוין על אדמתם ובר"מ אינו מבואר להדיא אך מהטעם שכתב דאין ללוי חלק ונחלה ואין להם מתנות בבשר וכו' מבואר דהלאו בזמן שישראל שרוים על אדמתם בזמן המקדש דהאידינא בעוה"ר כולם שוים וע' ביו"ד סי' רנ"א דגם האידינא יש מעלה ללוי מישראל לענין צדקה וע' בב"י שם ועבמג"א באו"ח סי' ר"א שהקשה הא בירושלמי ובספרי וגם רש"י על התורה כולם סוברים דאין מעלה ללוי האידינא ולמה פסק ביו"ד לא כוותי' ע"ש. וגם על הר"מ צע"ק דכאן נראה דדוקא בארץ ישראל ובפ"ח מהלכות מתנות עניים כתב גם כן דלוי קודם אף בזמן הזה ויש לחלק בין העברת הלאו ומכל מקום מצוה להקדימו בזה"ז ג"כ.

11) צידה לדרך דברים פרשת ראה פרק יב פסוק יט

רש"י ד"ה על אדמתך אבל בגולה אינך מוזהר עליו יותר מעניי ישראל בספרי דברים עד וכי האי גוונא איתא בירושלמי דסוף הוריות פ"ג ה"ה עיי"ש על המשנה דקתני שם כהן קודם ללוי לוי לישראל וכו' וז"ל הירושלמי לוי קודם לישראל לוי לאו לישראל הוא אמר רבי אבין בשעת הדוכן שנינו וכו' ע"כ משמע דהשתא דליכא דוכן אינו קודם לישראל אבל בגמרא דידן לא חילק בין זמן לזמן וכן נראה דעת כל הפוסקים שלא חלקו ואפשר לומר שהברייתא דספרי אינה חולקת על משנה שלימה דבסוף הוריות דלעיל כי בספרי לא אמרו רק על אדמתך ולא בגולה ויכול להיות שר"ל דוקא לענין חיוב מעשר השייך ביחוד ללוי דבהכי מיירי קרא אבל מענין קדימה לוי לישראל בנתינת צדקה לא מיירי כלל וגם הם סבירא להו דלוי קודם לישראל אבל דברי רש"י קשה להולמם ליישבם עם המשנה שלימה ודעת כל הפוסקים ודוק נראה לי ותמה אני מאד שלא הרגיש בזה הרא"ם ולא שום אחד ממפרשי רש"י

12) מגן אברהם סימן רא ס"ק ד

כתב הטור י"א שצריך להקדים הלוי לישראל שהרי ריב"ל אמר מימי לא בירך ישראל לפני ואין נראה דהתם מצד גדולתו קאמר שריב"ל היה גדול, והב"ח כ' דזה אינו דא"א שריב"ל לא סעד מימיו אצל מי שגדול ממנו ואפ"ה בירך הוא ועוד הביא ראיות ע"ש, וכן יסד בחרוז נוד' לשמך כו' ברשות הכהנים והלויים, ויש גורסין הכהנים הלויים כלו' דהכהנים איקרו לויים ובמתני' סוף הוריות אמרי' לוי קודם לישראל, וכ"פ ב"ד סי' רנ"א ס"ט וכיון דחזינן דליטול צדקה ולקרות בתורה קודם א"כ ה"ה לשאר דברים דאין לימוד למחצה וצ"ע למה מיייתי בגיטין מקראות אחרים ובהוריות גם כן ועיין במ"ד פרשת נשא ובירושלמי דהוריות: אח"כ ראיתי בירושלמי סוף הוריות דאיתא התם שלוי וישראל שוין רק בזמן הדוכן היה לוי קודם אבל ב"ד פסקו דלא כוותיה וכמ"ש הרב"י שם וצ"ע למה דהא רש"י פרשת ראה כתב גם כן וכ"ה בספרי שם:

13) עמק הנצי"ב ספרי דברים כ"ב

ולא בגולה אינך מוזהר עליו יותר מעני ישראל רש"י ת"ל ירושלמי הוריות פ"ג לוי לישראל לא הוא לוי לא הוא ישראל אמר ר"א בשעת הדוכן ועיין מ"א בס"י ר"א שנשאר בצ"ע ונראה דלענין להחיות ולפדיון לעולם קודם לישראל דלמחר יבנה המקדש ואנו נצרכים לו עיין תענית דף יז וכן לכסות דאיתא ביו"ד סי' רנ"א משום דערום פסול לדוכן אבל לכבוד בעלמא דוקא בשעה שיש כהן כדמוכח בקראי שהביא הש"ס בפרק הנזקין דף נט דדוקא עם הכהנים נזכרו לכבוד וכן כאן מיירי לשמחו ביו"ט שאינו נוגע לחיות עכ"ל ת"ל המש"ל

14) תלמוד בבלי מסכת גיטין דף נט עמוד א

מתני'. אלו דברים אמרו מפני דרכי שלום: כהן קורא ראשון ואחריו לוי ואחריו ישראל

15) תלמוד בבלי מסכת גיטין דף נט עמוד ב

אמר אב"י, נקטינן: אין שם כהן - נתפרדה חבילה.

16) רש"י מסכת גיטין דף נט עמוד ב

נתפרדה חבילה - נפסק הקשר איבד הלוי את כבודו בשביל חבילתו הנפרדת ואינו קורא כלל כך אמר מורי הזקן ומורי ר'

כיבוד הלוי

יצחק בן יהודה וכן סידר רב עמרם אבל מתלמידי מורי רבי יצחק הלוי שמעתי משמו שאין סדר לדבר להקדים לוי לישראל ומי שירצה יקדים.

17) טור אורח חיים הלכות קריאת ספר תורה סימן קלה

אמר אב"י נקטינן אם אין שם כהן נתפרדה חבילה פירש"י בלשון אחד שלא יקרא לוי כלל וכ"כ ר"ח ורב עמרם ופ"י אחר פי' שלא יקדים לוי לישראל אלא מי שירצה יקדים וכתב א"א הרא"ש ז"ל ודוקא אם ישראל גדול הוא קודם ואם הלוי גדול או אפילו שוין הוא קודם וכן עיקר

18) נפש הרב ד' קל

כמה פעמים אירע שרבנו נסע מבאסטון לשיבה ביום ב', ולא היה יכול לשמוע קריאת התורה בבקר קודם שנסע, והיה שואל את התלמידים לאחר גמר שיעוריו אולי יש עוד אחרים שלא שמעו קריאת התורה, והיה עושה מנין, וככה נהג, היו אומרים אשרי (של מנחה), ח"ק, קריאת התורה, ח"ק עוד הפעם, והתפללו מנחה (כמו בתענית ציבור)... כמה פעמים אירע שלא היה כהן באותו המנין המיוחד, ובקשו לקרוא לרבנן שיעלה ראשון בתורת לוי במקום כהן, ומיין רבנו וטען שיש לחוש לדברי אותה הדיעה שהביא רש"י בגיטין (נט:): שאסור לקרוא ללוי ראשון... [וכמדומה לי שאולי לא היתה כונת רבנו בזה לחוש באמת לאותה הדיעה, אלא ללמד לתלמידים שיש שיטה שכזו]

19) טור אורח חיים הלכות בציעת הפת, סעודה, וברכת המזון סימן רא

גרסי' בירושל' אמר ריב"ל מימי לא ברכתי לפני כהן ולא בירך ישראל לפני וריב"ל לוי היה ויראה לכאורה שיש ללוי דין קדימה לברך לפני ישראל במקום שאין שם כהן והר"מ מרוטנבורק כתב שאין לו דין קדימה והא דקאמר שלא בירך ישראל לפניו מצד גדולתו ולא מצד לוייה

20) שולחן ערוך אורח חיים הלכות בציעת הפת, סעודה, וברכת המזון סימן רא סעיף ב

לא יקדים חכם ישראל לכהן עם הארץ לברך לפניו דרך חק ומשפט, אבל לתת לו החכם רשות שיברך, אין בכך כלום; אבל כהן ת"ח מצוה להקדימו, שנאמר: וקדשתו (ויקרא כא, ח) (יג) לפתוח ראשון ולברך ראשון (וע"ל סימן קס"ז).

21) משנה ברורה סימן רא ס"ק יג

לפתוח ראשון - ... טוב להקדים הלוי ג"כ לישראל אם הם שוין בחכמה בבהמ"ז ובהמוציא וכן בנתינת הצדקה דהא מקדימין אותו בקריאה ג"כ לפני ישראל:

22) חתם סופר מסכת סוכה דף מא עמוד ב

נתנו לר' יהושע וכו'. יש לתמוה על הסדר הזה שהקדים ר' יהושע בן חנניה הלוי לפני ראב"ע הכהן ואי משום הפלגתו של ריב"ח בתורה וזקנה א"כ מ"ט הקד"י ראב"ע לר"ע וצריך לומר הפלגת תורה וזקנה מהני להקדים לוי לכהן שהוא מדרגה א' אבל לא להקדים ב' מדרגות ר"ע לישראל לפני ראב"ע הכהן זה לא אמרי' והוא חידוש דין:

23) נפש הרב ד' רצ"ה

א"י בגטין (נט:): אמר אב"י נקטינן אין שם כהן נתפרדה חבילה. ופירש רש"י בפירושו הא', שאיבד הלוי את כבודו... ואינו קורא כלל. וצ"ה, איזה איסור יש בדבר לקרוא ללוי תחילה. ושמעתי בזה מרבנו, דכל זה נכלל בדין הפסוק וקדשתו, לכבד את הכהנים, וגם - שלא לכבד את הלויים בשוה לכבוד הכהנים, דע"י כן יש טשטוש הגבולין בנוגע ליוחסי האומה הישראלית